

Macht en strategie

Karakteristieke plekken en structuren

Kerken

Moederkerk Velsen (Mater)

Dochterkerken (Kerspels)

Overige oude kerken tot de 16de eeuw

Kastelen

Intact

Ruïne

Verdwenen

Historische verdedigingslijnies

Linie van Beverwijk en Noord-Holland (1799-1800)

Posten van Krayenhoff (1810-1860)

Stelling van Amsterdam (1880-1920)

Atlantikwall, Landfront IJmuiden (1940-1945)

Zichtbare forten, lunetten, batterijen, bunkers etc.

Linie van Beverwijk en Noord-Holland

Posten van Krayenhoff

Stelling van Amsterdam

Atlantikwall

Schootsvelden (Kringenwet 1853)

Buitenste kring 1000m.

Inundatie

Inundatiegebieden Stelling van Amsterdam

Hollandse Waterlinies (UNESCO Werelderfgoed)

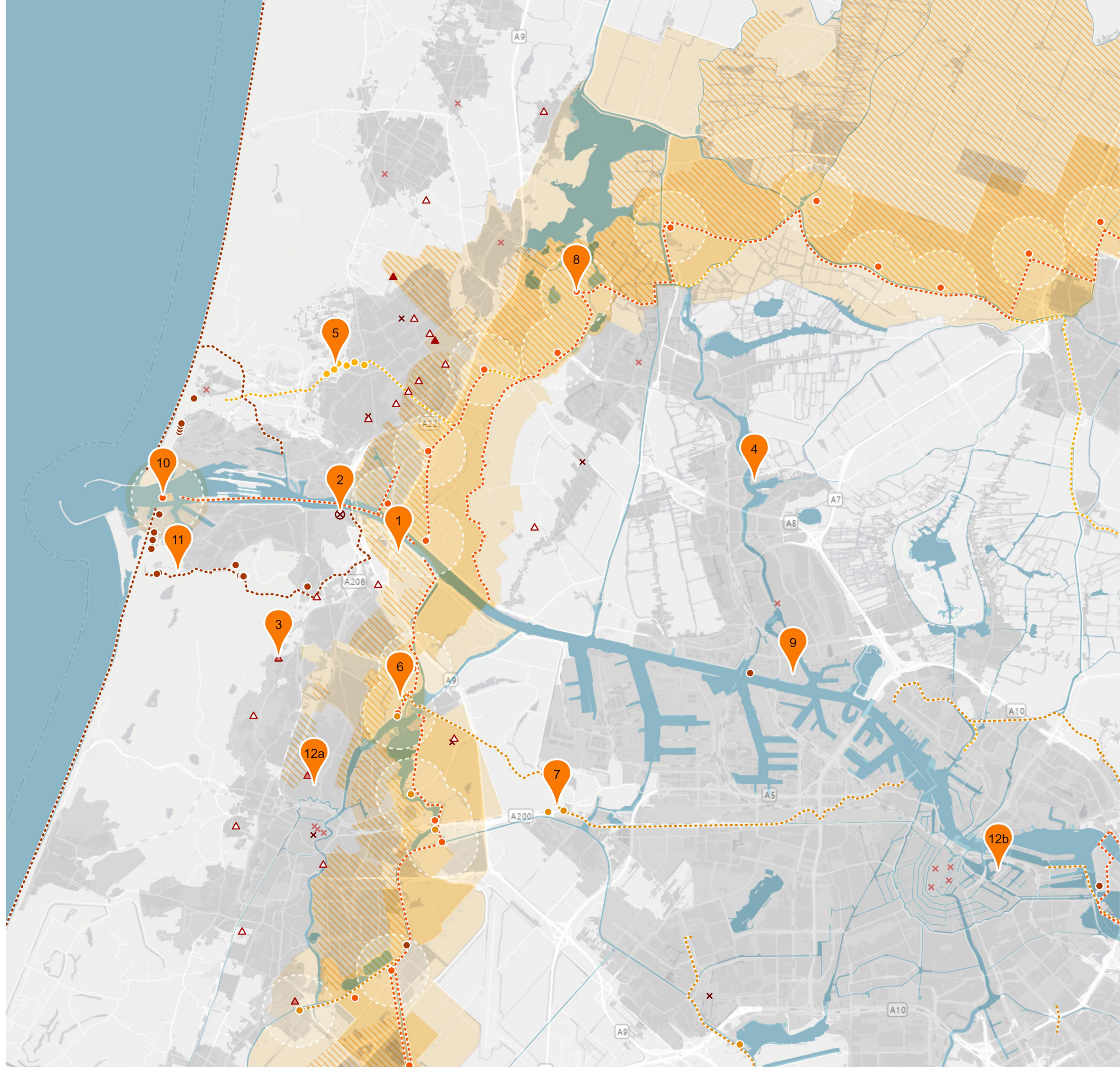
Stelling van Amsterdam

Bufferzone

Onderdeel van de Gebiedsbiografie Noordzeekanaalgebied.
Schaal 1 op 100.000, onderlegger Lichtgrijze Canvas Esri
Nederland & Community Maps Contributors. Overige
bronvermelding zie website gebiedsbiografie. Uitgave 2023.

Karakteristieke plekken en structuren

Dit is een selectie van plekken en structuren als voorbeelden bij de thematische beschrijving.

1. **Romeinse havenforten bij Velsen** > De Romeinse forten hadden een militair-strategisch doel, hoogstwaarschijnlijk als vooruitgeschoven vlootstations om het gebied van de Frisii, de Friezen, te controleren. Nabij de Velsertunnel en ook vlak bij een schuilplaats uit de Koude Oorlog (tegenwoordig dichtgemetseld).
2. **Engelmonduskerk** > In Velsen werd een van de oudste kerken (moederkerk) van Holland gesticht, de Engelmonduskerk uit circa 720.
3. **Ruïne van kasteel Brederode** > Restanten van kasteel Brederode in Santpoort-Zuid staan symbool voor het uitgestrekte kastelenlandschap langs de kust achter de duinen.
4. **Kalverschans (Zaanse Schans)** > Een schans is een open of gesloten verdedigingswerk in het veld. In het gebied lagen meerdere schansen zoals de Kalverschans. Veel land-, weg- en slootnamen herinneren aan hun aanwezigheid in de Zaanstreek. Ook de Zaanse Schans werd er later naar vernoemd.
5. **Lunetten (10 t/m 14) van Linie van Beverwijk** > Overgebleven vier versterkingen als onderdeel van de oorspronkelijke 26 lunetten van de Linie van Beverwijk. In 1800 aangelegd door Krayenhoff en aangewezen als rijksmonument.
6. **Spaarndamsche polder** > Gelegen ten westen van Spaarndam waar de verschillende verdedigingslinies samenkomen met Forten benoorden en bezuiden Spaarndam, Posten van Krayenhoff en meerdere kazematten in het open weidegebied. Tevens de locatie van het voormalige munitiemagazijncomplex Spaarndam (MMC) uit de Koude Oorlog.
7. **Post 6 en 7 van Krayenhoff Westfront (Halfweg)** > Voormalige posten met batterijen (zandwallen) en een stenen beer (dam die weggehaald kon worden voor inundatie). De resterende wallen in het landschap herinneren aan de verdedigingslinie van Krayenhoff tussen 1810 en 1860.
8. **Fort bij Krommeniedijk** > Een van de vele forten van de Stelling van Amsterdam. Nu in gebruik als belevingscentrum over de Stelling van Amsterdam, waar natuur en landschap tot leven komen.
9. **Artillerie Inrichtingen Hembrug** > Een van oorsprong Delfts militair bedrijf (1679-2003). Sinds 1899 gevestigd op het huidige Hembrugterrein met een werkplaats voor draagbare wapens, een munitiefabriek en artilleriemagazijnen. Het Hembrugterrein is binnen het Noordzeekanaalgebied een van de grotere transformatiegebieden voor woningbouwontwikkeling.
10. **Forteiland IJmuiden** > Het grootste fort van de Stelling van Amsterdam, maar ook een belangrijk onderdeel van de Atlantikwall. Aangelegd rond 1885.
11. **Festung IJmuiden (Atlantikwall)** > Onderdeel van de Atlantikwall met een zee- en landfront en meerdere batterijen, bunkers, tankmuren en -grachten. Om ruimte te bieden aan de verdediging

werd bestaande bebouwing gesloopt. In een bunker aan Badweg 38 in IJmuiden is een Bunkermuseum gevestigd.

12. **Getransformeerde militaire complexen en kazernes** > De voormalige Ripperdakazerne in Haarlem (a) was de eerste kazerne in Nederland die in 1992 werd afgestoten na de Koude Oorlog. Vele kazernes en andere terreinen die nog dienstdeden in de Koude Oorlog zijn getransformeerd en in gebruik als woon-, werk- of recreatiegebied. Zo ook de Juliana van Stolbergkazerne in Amsterdam (b) en het Mobilisatiecomplex Uitgeest Zuid (voorheen batterij 'Hogegerst' van de Stelling van Amsterdam (1882)).

Informatieve kaartlagen

- Kerken (Bron: gemaakt o.b.v. Kerken Tellen, RCE).
- Kastelen (Bron: gemaakt o.b.v. landschapsatlas, RCE, aangevuld met verdwenen kastelen mede gebaseerd op KastelenInNederland.nl).
- Verdedigingslinies en stellingen
  - Linies (Bron: gemaakt o.b.v. Linies en Stellingen, RCE, bewerkt en aangevuld met Landfront IJmuiden Atlantikwall).
  - Zichtbare forten, lunetten, posten, batterijen, kazematten etc. (Bron: Linies en Stellingen, RCE).
  - Schootcirkels forten Stelling van Amsterdam, 1000 meter (Bron: gemaakt).
  - Inundatiegebieden (Bron: Linies en Stellingen, RCE).
- Hollandse Waterlinie, Unesco-werelderfgoed (Bron: Werelderfgoed, RCE)
  - Stelling van Amsterdam.
  - Bufferzone.